

חמור - דא סמא"ל. חכם - זה משיח בן דוד. ועליו נאמר ומלט הוא את העיר ברחמיהו. שיהיה גואל משיח בן אפרים, וזהו הגאולה מלמעלה.

דבר אחר, עיר קטנה (קהלת ט) עיר קטנה - זו תבת נח. ואנשים בה מעט - אלו נח ואשתו ובניו. ובא אליה מלך גדול - זה יצר הרע, שסבב לה. ומצא בה איש מסכן חכם - זה נח. ומלט הוא את העיר ברחמיהו - זה אברהם, שבעבור אברהם שעתידי לבא, מלט את התבה ברחמיהו, ומלטו נח ובניו. דבר אחר, עיר קטנה - זו ירושלים, שהיא בזמן הזה קטנה וחרבה. ואנשים בה מעט - מעטים הם היהודים שיש בה. ובא אליה מלך גדול וסבב אתה - זה מלך מבני עשו, שנאמר עליו בדניאל, (דניאל ב לג) שוקיו מברזל. שמרועע כל אלו, תעשם דק ותרועע. שהמלכים וגו' תעשם דק ותביא סוף לכל אלו המלכויות. ובזמן שהוא סבב בירושלים, מצא בה איש מסכן חכם - זה משיח ראשון, ומלט הוא את העיר ברחמיהו - זה משיח אחרון. דבר אחר, עיר קטנה - זו התורה. ואנשים בה מעט. ולמה היא קטנה? והרי כתוב (איוב יא) ארבה מארץ מדה וגו' אלא משום שאנשים בה מעט הם.

ובא אליה מלך גדול וסבב כו' - זה סם המות, שסבב אותה. ומצא בה איש מסכן - זה דוד. חכם - זה שלמה המלך עליו השלום, שהתקין לה נר, והאיר לה באור, במשלו וספריו. ומלט הוא את העיר ברחמיהו, מיד האפיקורסים והמינים, שהוא תקן אנשים לתורה.

ששנינו, בטרם שבא שלמה, היתה התורה פקלחת שאין לה

חמור, דא סמא"ל. חכם, דא משיח בן דוד. ועליו נאמר, ומלט הוא את העיר ברחמיהו. שיהיה גואל משיח בן אפרים, ודא הוא פרוקא מלעילא.

דבר אחר, עיר קטנה, זו תיבת נח. ואנשים בה מעט, אלו נח ואשתו ובניו. ובא אליה מלך גדול, דא יצר הרע, שסיבב לה. ומצא בה איש מסכן חכם, דא נח. ומלט הוא את העיר ברחמיהו, דא אברהם, שבעבור אברהם שעתידי לבא, מילט את התיבה ברחמיהו, ומלטו נח ובניו.

דבר אחר, עיר קטנה זו ירושלים, שהיא בזמן הזה קטנה וחרבה. ואנשים בה מעט, מעטים הם היהודים שיש בה. ובא אליה מלך גדול וסבב אתה, דא הוא מלכא מבני עשו, דאתמר עליה בדניאל, (דניאל ב לג) שוקיה די פרזל. די מרעע כל אלין תדק ותרעע. די מלכיא וגו'. תדק ותסף כל אלין מלכותא. ובזמן שהוא סיבב בירושלים, מצא בה איש מסכן וחכם, דא משיח ראשון, ומלט הוא את העיר ברחמיהו, דא משיח אחרון.

דבר אחר, עיר קטנה דא אורייתא. ואנשים בה מעט. ולמה היא קטנה, והכתיב (איוב יא ט) ארבה מארץ מדה וגו', אלא משום דאנשים בה מעט הם.

ובא אליה מלך גדול וסבב כו', דא סמא דמותא, דסבב לה, ומצא בה איש מסכן, דא דוד. חכם, דא שלמה המלך עליו השלום, דאתקין לה שרגא, ואנהיר לה בנהירו, במשלו וספריו. ומלט הוא את העיר ברחמיהו, מידא דאפיקורסים ומינים, דאיהו אתקין אנשים לתורה.

דתנינו, עד לא אתא שלמה, הות אורייתא

בְּקִלְחַת דְּלִית לָהּ אֲזוּנִים, וּמֵאֵן דְּקָרַב בְּהִדָּה
אִיתּוּקַד. פִּיּוּן דְּאֶתָּא שְׁלָמָה, וְעֵבֵד לָהּ אֲזוּנִים,
וְאִשְׁתִּיזְבוּן בְּנֵי עַלְמָא בְּעֶצְתִּיהּ. יְהִיב בְּהִיא
עִיר כְּבִיכּוּל שְׁזִיבוּתָא. וּבְמָה, בְּחֻכְמָתוּ.

וְכֵר דָּא בְּגִין תִּיקוּנָא דְאַתְקִין, וְאִשְׁתַּדְלוּתָא
דְּאִשְׁתַּדַּל אַבְתָּרָה הֵהוּא מִסְכָּן, דְּאִיהוּ
דָּוִד. דְּלָאוּ אִית בְּרַנְשׁ דְּאִשְׁתַּדַּל אַבְתָּרָה, כְּדוּד
מִלְכָּא.

וְתַנִּינָן, יָאוּת הָוּה דָּוִד מִלְכָּא, לְאַתְקִימָא
בְּעַלְמָא מְאָה שְׁנִין. דְּאִלְמָלָא אִתְקִימִים
אִיהוּ מְאָה שְׁנִין, אִיהוּ הָוּה מְתַקֵּן לְבוּצִינָא,
תְּקוּנָא תְּקִיפָה, דְּלָא תַתְעַדִּי לְעַלְמִין, וְלָא
אִתְחַרִּיב בֵּי מְקַדְשָׁא. אֲבָל כְּמָה גְרִיעוּ אִינוּן
שְׁנִין דְּלָא אִתְקִימוּ.

וְאָדָם לֹא זָכַר אֶת הָאִישׁ הַמְּסַפֵּן הַהוּא, זֶה
אָדָם הָרֵאשׁוֹן, דִּיהִיב לִיה מְשֻׁנּוּי רַק
שְׁבַעֲיָן שְׁנִין. וְאָדָם לֹא זָכַר לִיה בְּשַׁעָה שְׁבַע
ס"מ (דף צט ע"א) וְרָכִיב עַל גָּמֶל, וְסָבַב אוֹתוֹ
שְׁחָטָא, לֹא זָכַר אֶת דָּוִד, שְׁבַמְסַפְנוּתָא לְהוּי
עַל זֶה הָעוֹן, שְׁנַחֲשׁ סָבַב לְחַוָּה, וּסְמַא"ל
לְאָדָם הָרֵאשׁוֹן.

וּסְמַא"ל לֹא הָוּה לִיה כַּח דִּיהַפּוֹף לְאָדָם, עַד
שְׁבַע נַחֲשׁ וְהַפּוֹף לְבָה דְחוּה, וְחַוָּה
הַפְּכָה לְבוּ שֶׁל אָדָם, וְחָטְאוּ שְׁנֵיהֶם. וְעַל דָּא
אָמַר, (בראשית ג יב) הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נִתְּתָה עִמָּדִי הִיא
נִתְּנָה לִי מִן הָעֵץ וְאָכַל. וּסְמַא"ל לֹא הָוּה לִיה
רְשׁוּת דִּיהַפּוֹף לְבִיה דְּאָדָם, עַד שְׁבַעָה חוּה,
וְגַרְמָה לִיה דְּאָכִיל מִינִיה, וְעַל דָּא אִתְתָּא הִיא
אִתְעַנְשָׁת (הדא הוא דאמרינו, בכל מקום שגלו שכינה עמהם. גלו
לכבל שכינה עמהם. גלו לאדום שכינה עמהם ולא אחת מן המדות).

אָדָם הָרֵאשׁוֹן כַּד יְהִיב לִיה מְשֻׁנּוּי אִינוּן שְׁבַעֲיָן
שְׁנִין, לֹא אִידְפֵר מִינִיה בְּקַדְמִיתָא,
דְּאִלְמָלִי אִידְפֵר מִינִיה, מְאָה שְׁנִין יִשְׁאִיר לִיה

אֲזוּנִים, וּמִי שְׁקָרַב אֵלֶיהָ נִשְׂרָף.
פִּיּוּן שְׁבַא שְׁלָמָה וְעֵשָׂה לָהּ
אֲזוּנִים, וְנִצְלוּ בְּנֵי הָעוֹלָם בְּעֶצְתוֹ,
נִתֵּן בְּאוֹתָהּ הָעִיר כְּבִיכּוּל הַצֵּלָה.
וּבְמָה? בְּחֻכְמָתוֹ.

וְכֵר זֶה מְשׁוּם הַתְּקוּן שֶׁהַתְּקִין,
וְהַשְׁתַּדְלוּת שֶׁהַשְׁתַּדַּל אַחֲרֶיהָ
אוֹתוֹ הַמְּסַכָּן, שֶׁהוּא דָּוִד, שְׁאִין
אִישׁ שֶׁהַשְׁתַּדַּל אַחֲרֶיהָ כְּמוֹ דָּוִד
הַמְּלִךְ.

וְשִׁנּוּנוֹ, רָאוּי הִיָּה דָּוִד הַמְּלִךְ
לְהַתְּקִים בְּעוֹלָם מְאָה שְׁנִים.
שְׁאִלְמָלָא הוּא הַתְּקִים מְאָה
שְׁנִים, הוּא הִיָּה מְתַקֵּן אֶת הַמְּאֹר
תְּקוּן חֲזָק שְׁלֵא יִסוּר לְעוֹלָמִים,
וְלֹא הִיָּה נִחְרַב בֵּית הַמְּקַדָּשׁ. אֲבָל
כְּמָה גְרַמוּ אוֹתָן הַשְּׁנִים שְׁלֵא
הַתְּקִימוּ.

וְאָדָם לֹא זָכַר אֶת הָאִישׁ הַמְּסַפֵּן
הַהוּא, זֶה אָדָם הָרֵאשׁוֹן, שְׁנַתֵּן
לוֹ מְשֻׁנּוּתוֹ רַק שְׁבַעֲיָם שְׁנִים.
וְאָדָם לֹא זָכַר אוֹתוֹ בְּשַׁעָה שְׁבַע
ס"מ וְרוֹכֵב עַל גָּמֶל, וְסָבַב אוֹתוֹ
שְׁחָטָא, לֹא זָכַר אֶת דָּוִד, שְׁבַעֲנֵי
יְהִיָּה עַל הָעוֹן הַזֶּה. שֶׁהַנַּחֲשׁ סָבַב
לְחַוָּה, וּסְמַא"ל לְאָדָם הָרֵאשׁוֹן.
וּסְמַא"ל לֹא הִיָּה לוֹ כַּח שְׁיַהֲפֹף
אֶת הָאָדָם, עַד שְׁבַע נַחֲשׁ וְהַפּוֹף
אֶת לֵב חוּה, וְחַוָּה הַפְּכָה אֶת לְבוֹ
שֶׁל הָאָדָם, וְחָטְאוּ שְׁנֵיהֶם. וְעַל
זֶה אָמַר, (בראשית א) הָאִשָּׁה אֲשֶׁר
נִתְּתָה עִמָּדִי הִיא נִתְּנָה לִי מִן הָעֵץ
וְאָכַל. וּלְסְמַא"ל לֹא הִיָּתָה
הַרְשׁוּת שְׁיַהֲפֹף אֶת לֵב הָאָדָם, עַד
שְׁבַעָה חוּה, וְגַרְמָה לוֹ שְׁאָכַל
מִמֶּנּוּ, וְעַל כֵּן הָאִשָּׁה נְעַנְשָׁה. (הדא
הוא דאמרינו, בכל מקום שגלו שכינה עמהם.
גלו לכבל שכינה עמהם. גלו לאדום שכינה
עמהם ולא אחת מן המדות)

בְּשַׁאֲרָם הָרֵאשׁוֹן נִתֵּן לוֹ מְשֻׁנּוּתוֹ
אוֹתָן שְׁבַעֲיָם שְׁנָה, לֹא זָכַר מִמֶּנּוּ
בְּרֵאשׁוּנָה, שְׁאִלְמָלָא נִזְכַּר מִמֶּנּוּ,
מְאָה שְׁנָה יִשְׁאִיר לוֹ מְשֻׁנּוּתוֹ,
כְּמוֹ שְׂרָאוּיִים לוֹ, כְּדִי לְהַתְּחַזֵּק

בעולם, ויתקן את תקון המאור.
אלא לא נזכר ממנו, רק שבעים
שנה, ולא יותר.

שליש שנה היו, שהיה הולך
מהם במדבר, ומהם בצאן.
ובאותו הזמן - וחקמת המספן
בזויה, ודבריו אינם נשמעים
מלפני שאול המלך. זה שלא
נשארו בו אלא ארבעים חסר
אחת, שהרי שנה אחת היה בורח
מלפני בנו אבשלום. ומשום כך
נרד תקון הנר, עד שהיה כפשע
בינו ובין המות.

וכך זה, מפני שאדם לא נזכר
ממנו בראשונה להוסיף לו אותם
שליש שנים למטה, להשלים לו
למאה. ונפגמו שלישים שנים
למטה, מאותם שבעים השנים
שהיתה חכמתו בזויה ודבריו
אינם נשמעים.

וזהו, ששלמה המלך כל כך
משבח את עצמו, והוא קורא על
עצמו חכם. אלא משום כך הוא
אמר בראשונה, (קהלת ט) וגדולה
היא אלי. דבר זה גדול שאני בא
לשבח את עצמי, אלא הואיל
ואין אחר שיאמר לו. באו
החברים ונשקוהו, וקראו עליו
(ישעיה נד) וכל בניך למודי ה' ורב
שלום בניך.

אמר רבי רחומאי, דוד המלך,
שליש שנים היה רעב בימי. מה
הטעם? כדי להודיע לו שעל
הדין תלוי הדבר. זהו שכתוב
(שמואל-ב כא) ויהי רעב בימי דוד
שליש שנים ויבקש וגו'. עד
שנשלם הדין. בין שנשלם, מיד
(שם) ויעתר אלהים לארץ וכו'.

ששנה רבי חייא, כל העולם אין
שותים אלא מתמציתה של ארץ
ישראל. כשנפקד העולם, היא
נפקדת בתחלה, משום שלא
נמצא מי שיציל אותה ויגן עליה.

משנוי, כמה דאתחזו ליה, בגין לאתתקפא
בעלמא, ויתקן תקונא דבוצינא. אלא לא
אידיכר מיניה, בר שבועין שנין, ולא יתיר.

תלתין שנין הוו, דהוה אזל מנהון במדברא,
ומנהון בענא. ובההיא זמנא, (קהלת ט טז)

והקמת המספן בזויה. ודבריו אינם נשמעים
מקמי שאול מלכא. הא דלא אשתארו ביה
אלא ארבעין חסר אחת, דהא שתא קדא הוה
עריק מקמי בריה אבשלום. ובגין כך נחתת
תקונא דשרגא, עד דהוה (ש"א כ כג) כפשע בינו
ובין המות.

וכך דא, מקמי דאדם לא אידיכר מיניה
בקדמיתא, לאוספא ליה אינון תלתין
שנין לתתא, לאשלמא ליה למאה. ואתפגימו
תלתין שנין לתתא, מאינון שבועין שנין, דהוה
חכמתו בזויה ודבריו אינם נשמעים.

ודא הוא, דשלמה מלכא כל כך משבח גרמיה,
וקרא איהו על נפשיה חכם. אלא בגין
כך אמר איהו בקדמיתא, (קהלת ט יג) וגדולה היא
אלי. מלה דא רברבא דאנא אתי לשבחא
גרמאי. אלא הואיל ולא איתא אחרא דיימא
ליה. אתו חבריאי ונשקוהו, קרו עליה, (ישעיה
נד יג) וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך.

אמר רבי רחומאי, דוד מלכא, תלת שנין הוה
כפנא ביומוהי. מאי טעמא, בגין
לאודעא ליה דעל דינא תליא מלתא. הדא
הוא דכתיב, (ש"ב כא א) ויהי רעב בימי דוד שלש
שנים ויבקש וגו'. עד דאשתלים דינא, פיון
דאשתלים, מיד (שם יד) ויעתר אלהים לארץ וכו'.
דתני רבי חייא, כל עלמא לא שתיון, אלא
מתמצית ארץ ישראל. פד אתפקיד
עלמא, איהי אתפקדת בקדמיתא. בגין דלא
אשתפח מאן דישיזיב לה ויגין עליה.